

Platform Samenleving IJsselstein (PSIJ)

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente IJsselstein
Overtoom 1,
3401 BK IJsselstein

IJsselstein, 13 oktober 2023

Betreft: advies 'Woonzorgvisie 2023 – 2033
concept gemeente IJsselstein, oktober 2023'.

Geacht college,

Hierbij ontvangt u het advies betreffende het raadsvoorstel 'Woonzorgvisie 2023 – 2033 concept gemeente IJsselstein, oktober 2023'

Dit advies bestaat uit twee delen.

1. Een uitgebreide samenvatting over doelstellingen, tijdslijnen en de 'Wet versterking regie Volkshuisvesting'.
2. Het advies,

1. Samenvatting

Doel woonzorgvisie volgens de management samenvatting.

“De woonzorgvisie heeft als doel dat ouderen en kwetsbare groepen in de gemeente IJsselstein volwaardig deel kunnen nemen aan de lokale samenleving. Daarbij is het behouden van zoveel mogelijk eigen regie een belangrijk uitgangspunt. Ten tweede is het doel dat ouderen en kwetsbare groepen kunnen wonen in een voor hen passende woning. Tot slot is het belangrijk dat ze kunnen terugvallen op goed georganiseerde ondersteuning en zorg waardoor mensen zo lang en plezierig mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen. De woonzorgvisie is een integraal beleidsdocument dat beleidsterreinen wonen, zorg en welzijn en ruimtelijke ordening met elkaar verbindt en daardoor kan het gebruikt worden als afwegingskader om nieuwe of herontwikkeling van bestaande initiatieven te beoordelen op kwaliteit, haalbaarheid, wenselijkheid en toekomstbestendigheid. Maar ook op bereikbaarheid en beschikbaarheid van zorg.”

Centraal staat de benadering van domein overstijgende activiteiten. Gemeenten hebben in dit proces de coördinerende rol om corporaties, ontwikkelende partijen, zorgaanbieders en andere betrokken partijen samen te brengen. Van deze partijen is lokaal commitment nodig om de opgave te realiseren.

Een van de actielijnen betreft het “Combineren van wonen, zorg, welzijn en werk door woonzorgvisies op te stellen waarbij gemeenten op lokaal niveau bindende, wederkerige afspraken kunnen maken met alle relevante partijen over de prestaties die geleverd moeten worden om aan de woon- en zorgbehoeften te voldoen”.

Met de partners is de onderstaande hoofdambitie geformuleerd:

“De gemeente IJsselstein en partners op het gebied van wonen en zorg, streven ernaar dat inwoners volwaardig en zo lang en zo veel mogelijk in staat zijn om zelfstandig te participeren in de samenleving. Waar nodig moeten zij terug kunnen vallen op goed georganiseerde zorg en ondersteuning en hulp van anderen. Een passende woning, woonomgeving en lokale (welzijns)voorzieningen zijn daarbij van primair belang. Waar mogelijk spelen persoonlijke voorkeuren een belangrijke rol.”

Onder deze hoofdambitie zijn de ambities onderverdeeld in vijf thema’s.

Wonen kwantitatief, wonen kwalitatief, zorg, welzijn en communicatie. Een belangrijk uitgangspunt is: “ Eén huishouden, één plan, één regisseur” Dit uitgangspunt is erop gericht om in de uitvoering samenhangend en integraal te werken. Juist als er verschillende instanties betrokken zijn.

De gemeente IJsselstein neemt 1.568 woningen voor zijn rekening t/m 2030. De openbare plancapaciteit komt echter neer op 3.045 woningen. Van deze 3.045 zullen ruim 900 woningen in de sociale huursector vallen. Daarnaast worden er ruim 500 woningen in de midden huursector gerealiseerd. In de koopsector zullen 700 woningen in het betaalbare koopsegment worden gebouwd. In totaal worden daarmee ruim 2.100 woningen in het betaalbare segment gerealiseerd.

Wet versterking regie volkshuisvesting

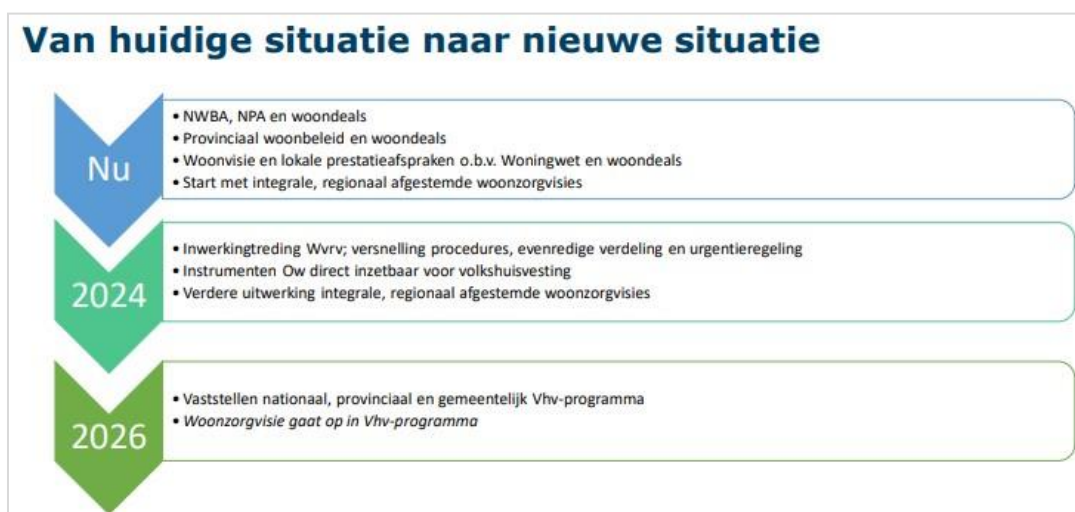
Deze woonzorgvisie heeft een tijdsbestek van 10 jaar en is gericht op de periode 2023 t/m 2033. Het moet met de woonvisies van de andere gemeenten in de provincie Utrecht de basis vormen voor de ‘Wet versterking regie volkshuisvesting’. De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) heeft met de programma’s koers gezet naar een aantal beleidswijzigingen. Deze krijgen verder vorm met het wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting die in februari 2023 is gepresenteerd. Op drie lijnen wil de minister meer regie voeren:

1. Voldoende woonruimte: overheden leggen ambities, doelen en maatregelen meerjarig vast; hoeveel woningen worden er gebouwd, hoeveel betaalbare woningen, en waar komen de woningen. Rijk maakt afspraken met provincies, de provincie coördineert richting gemeenten.
2. Bestaande voorraad: voldoende passende woonruimte voor verschillende urgente of aandachtsgroepen en regels rondom de verdeling van de beschikbare woonruimten.
3. Samenhang tussen prestatieafspraken: nationaal, provinciale/regionale opgaven en lokale prestatieafspraken.

De wet leidt tot aanpassingen in de Omgevingswet, Huisvestingswet, Woningwet en de Wmo. In het wetsvoorstel stellen gemeenten niet langer een ‘woonvisie’ op, maar een verplicht ‘Programma volkshuisvesting’. Dit programma gaat voor zowel het Rijk, provincies als gemeenten gelden.

Gemeenten zullen op basis van onderzoek naar de actuele woonbehoefte (en de woon gerelateerde zorg- en ondersteuningsbehoefte per aandachtsgroep) hun beleid voor woningbouw en locaties concretiseren. Ook voor provincies gaat dit verplichte programma gelden. Dit volkshuisvestingsprogramma moet uiterlijk 1 januari 2026 zijn vastgesteld zoals nu in de memorie van toelichting opgenomen. Tot die periode werken Rijk, provincies en gemeenten aan de hand van de nationale programma's van de NWBA en de daarin vastgestelde doelen en aantallen.

In het wetsvoorstel komt het begrip 'woonzorgvisie' niet meer terug in de toelichting bij de wet, net zomin als de woonvisie. De gedachte van de woonzorgvisie komt wél sterk naar voren. De essentie is immers dat gemeenten als onderdeel van een verplicht volkshuisvestingsprogramma (deze vervangt de woonvisie als basis voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties) de woonbehoeften opgave van aandacht groepen en ouderen in beeld brengen. Omdat deze huisvestingsopgave ook deels een bovenlokale opgave betreft, moeten gemeenten en de provincie dit onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma regionaal afstemmen. Verwachting is dat de huisvesting van sommige specifieke aandacht groepen enkel regionaal of zelfs provinciaal haalbaar is.

Tot zover informatie over doelstellingen, tijdslijnen en de 'Wet versterking regie Volkshuisvesting'.

Het advies.

1. Het PSIJ gaat er van uit dat het aangeleverde concept, dat 80% van de inhoud van het totale concept bevatte, niet wezenlijk verandert nadat het ter advisering is toegezonden. Na besluitvorming over deze Woonzorgvisie volgt een **uitvoeringsagenda**. Het PSIJ is niet uit naar wat dit beleid concreet gaat betekenen voor inwoners.
2. Met de 'wet versterking regie volkshuisvesting' van februari 2023 trekt de regering een aantal bevoegdheden naar zich toe en stelt stevige eisen aan afstemming en coördinatie tussen gemeenten in de provincie Utrecht en draagvlak bij gemeenten. Hetzelfde gebeurt met de 'Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (SUWI)' die per 1 januari 2023 is ingegaan. Voor de arbeidsmarktregio 14, De Utrechtse werktafel, betekent dat ook stevige afstemming en coördinatie en draagvlak bij gemeenten. Beiden vallen voor een groot deel binnen het sociaal domein. Doel van beiden is de integrale benadering van de domein overstijgende activiteiten (multiproblematiek). Het PSIJ juicht deze ontwikkeling toe omdat hiermee de inwoner (cliënt) die, in veel gevallen met meer dan één probleem is geconfronteerd, beter kan worden ondersteund.

Wel ziet het PSIJ problemen bij het vinden van draagvlak. Niet alle gemeenten zijn bereid een deel van hun bevoegdheden over te dragen.

Als zaken regionaal worden opgepakt is het van groot belang dat alle deelnemende gemeenten dezelfde regelingen en formulieren hanteren.

De samenwerking tussen instanties en gemeenten die hoog in het vaandel staat moet niet leiden tot meer bureaucratie. Meer overleg en regels over afstemming en bevoegdheden. De cliënten mogen daar geen hinder van ondervinden, in tegendeel. Er zijn voorbeelden genoeg waar dat wel het geval is. Ontschotten is geen populaire bezigheid!

3. Deze woonzorgvisie focust zich op een groot aantal aandachtsgroepen met een zorgvraag zoals beschreven in het programma 'Een thuis voor iedereen'. In de woonzorgvisie wordt uitgegaan van de verwachting dat de informele zorg (vrijwilligerswerk en mantelzorg) voor deze groepen fors zal toenemen. Echter door vergrijzing neemt het relatieve aantal mantelzorgers juist af. Waar de zorg toeneemt en het aantal mensen dat die zorg verleent afneemt kom je op een punt van overbelasting. Daarvoor zou dan regelmatig respijtzorg nodig zijn (is daar ruimte genoeg voor?) maar.....er komt vrees het PSIJ een moment dat een mantelzorger zelf een zorgvrager wordt. Voor het welbevinden van alle inwoners van IJsselstein is samenwerking noodzakelijk. Wel moet er voor gewaakt worden dat de inwoners, op welke manier dan ook, teveel taken en verantwoordelijkheden op hun bord geschoven krijgen. Professionals zullen hierin toch het voortouw moeten blijven nemen om overbelasting van mensen die zich inzetten te voorkomen.

"IJsselstein ontwikkelt zich tot 2040 naar verwachting tot de meest vergrijsde gemeente van de subregio West. Ter vergelijking: het percentage 75plussers in IJsselstein is dan 16,5%. In de buurgemeenten Houten en Nieuwegein is dat achtereenvolgens 12,6% en 13,7%. Het aantal inwoners van 75 jaar en ouder verdubbelt in de periode 2020 – 2040"

Zie ook 'Programma langer thuis', actie lijn 2.

Actielijn 2 is: Ondersteuning en/of respijtzorg aan mantelzorgers en vrijwilligers moet eenvoudig en snel worden geboden indien nodig. Mantelzorgers moeten zich bewust zijn van mogelijke ondersteuning, er moet ondersteuningsaanbod en respijtzorg op maat zijn en de samenwerking tussen zorgprofessionals en informele zorgverleners moet goed zijn.

4. **Zelfredzaamheid.** Op veel plaatsen in de woonzorgvisie wordt gesteld dat de zelfredzaamheid moet worden bevorderd. Het PSIJ is het daarmee eens. Inmiddels wordt breed, ook op landelijk niveau, nadrukkelijk onderkend dat niet iedereen zelfredzaam is en het ook niet zal worden. Verwachtingen over de haalbaarheid en de mate van zelfredzaamheid moeten reëel zijn. Het PSIJ vraagt hier bij de uitvoeringsagenda rekening mee te houden en duidelijk te zijn over verwachtingen.
5. **Doorstroomhuis.** "De overgang naar (volledig) zelfstandig wonen is voor veel zorgbehoevenden moeilijk. Voor die groep is er op dit moment kleinschalige tijdelijke opvang in de vorm van opvanglocatie "de BOKA", maar dit is ontoereikend. Om de overgang vanuit een intramurale setting soepeler te laten verlopen onderzoekt de gemeente mogelijkheden voor het inzetten van een 'doorstroomhuis'". Het PSIJ vindt dat een goed initiatief.
6. **Vertrekpunt en cijfers.** Het PSIJ gaat niet in op cijfers, toch enkele aandachtspunten:
 - a. Is het wel verstandig de **Oekraïners** uit deze visie te houden. De praktijk zal leren dat een aantal van hen wel zeker in IJsselstein zal blijven wonen. Het lijkt verstandig hiermee toch nu al rekening te houden.
 - b. Het **woningtekort** in de Themaverkenning wordt gesteld op een tekort van 900.000 woningen, dat is achterhaald en bedraagt nu 980.000 woningen.

Verstandig om nu al met de nieuwe getallen rekening te houden die waarschijnlijk voor IJsselstein ook van toepassing zullen worden.

- c. Dat het aantal **eenpersoonshuishoudens** stijgt onder ouderen is logisch vergeet echter niet ook een stijging onder personen die bewust alleen wonen of bijv. door echtscheiding alleen komen te wonen. Dat aantal stijgt ook. Het lijkt verstandig ook hiermee rekening te houden.
- d. “De **stijgende zorgzwaarte** geeft aan dat er sprake is van een toename van complexe casuïstiek. Hierdoor kunnen ouderen steeds lastiger de juiste plek vinden om te verblijven. Ook is er sprake van een toename van multiproblematiek.” Voor IJsselstein 54% tot 2040. (blz. 14). Dit probleem vraagt een regionale benadering. Het PSIJ vraagt de gemeente in het overleg met de nabij gelegen andere gemeenten hier bijzondere aandacht aan te geven. Nieuwegein en Houten 61%, Montfoort 59% en Lopik 54 % stijging.
- e. **Statushouders**. De gemeente loopt nu al ver achter op het verlenen van woonruimte aan de statushouders. De verplichting tot huisvesting zal echt niet minder worden de komende jaren gezien de doorlopende instroom in ons land. Is het niet verstandiger om uit te gaan van meer (100) woningen de komende jaren?
- f. In 2020 zijn 14% van de **huizen voor 75+ niet geschikt** en ook niet geschikt te maken. In 2040 is dat nog 10%. Dit is een groot probleem en wordt niet opgelost binnen deze woonzorgvisie!
- g. Ook **de nabijheid van voorzieningen** is niet overeenkomstig de uitgangspunten. Hoe verklaart zich dat t.a.v. de opmerking bij allerlei items dat er vooral gezocht moet worden naar locaties waar voorzieningen aanwezig zijn? Al jaren wordt gezegd dat het voorzieningen niveau omhoog moet voor ouderen en mensen die niet meer zo vitaal zijn. Ook het OV moet hier een belangrijk onderdeel van uitmaken.

7. Kwalitatief.

- a. “In een later stadium kan het **woonzorgnetwerk** nog worden uitgebreid met partijen die nu niet zijn.” Met name de Stichting ZorgSaam IJsselstein. Het PSIJ adviseert de samenwerking met die stichting te intensiveren omdat die juist op het raakvlak van multiproblematiek (domein overstijgende zorg) een betekenisvolle rol speelt.
- b. De betrokkenen bij de totstandkoming van deze visie. Bijvoorbeeld vertegenwoordigers van de aanbodkant zoals **particuliere ontwikkelaars**. Van de gemeente mag worden verwacht dat zij goed onderzoek doen naar de antecedenten van deze aanbieders. Helaas zijn er meerdere voorbeelden bekend waarbij de zorg niet werd geleverd zoals van tevoren was vastgelegd en niet alleen in geval van dementie.
- c. **Eenzaamheid**. “Van de 65-plussers in de gemeente IJsselstein geeft 11% in 2022 aan zich ernstig eenzaam te voelen. Het gemiddelde van regio Lekstroom is eveneens 11% en daarmee gelijk aan het percentage van de gemeente IJsselstein. In de regio Utrecht ligt het gemiddelde met 10% iets lager. In de leeftijdscategorie 18 tot 64 jarigen voelt maar liefst 16% van de inwoners van IJsselstein zich ernstig eenzaam. Onder de groep 16-25 jarigen is dat zelfs 21%. In de regio Lekstroom is dat respectievelijk 14% en 28% en in de regio Utrecht 14% en 24%”. Er zijn en worden trajecten gestart, veelal door partners en religieuze organisaties uitgevoerd. Het PSIJ vraagt nadrukkelijk bij de uitvoeringsagenda hier serieus aandacht aan te besteden. Onder andere bij het faciliteren van ontmoetingsplekken, zie volgende punt d.
- d. “Naast het verenigingsleven speelt ook laagdrempelig welzijnswerk een grote rol. Het faciliteren van **ontmoetingsplekken** en een plek waar mensen elkaar kunnen vinden voor hulp, is van grote waarde en versterkt de samenredzaamheid in de buurt. **Ontmoetingsplekken** zijn daarnaast een essentiële factor als het gaat om het voorkomen en tegengaan van eenzaamheid.”

[“Stimuleringsruimte Ontmoetingsruimte \(SOO\) tot 31 okt 2023.](#)

Burgerinitiatieven, woningcorporaties, zorginstellingen en marktpartijen kunnen een subsidie aanvragen voor de bouw van ontmoetingsruimten in geclusterde woonvormen voor ouderen. Het kan gaan om nieuwe woonvormen, maar ook bestaande complexen en de ontmoetingsruimte hoeft niet fysiek verbonden te zijn met een van de woningen. Voor deze regeling is dit jaar 26 mln. euro beschikbaar en de regeling staat momenteel open.”

- e. **Draagkracht in de wijk.** “Het sociaal team binnen de gemeente IJsselstein zal extra aandacht schenken aan de integratie van zorgdoelgroepen in de wijk. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan overlast als gevolg van verward gedrag waarbij er zowel aandacht is voor de overlastgever als de omgeving. Om de draagkracht in de wijk te borgen is **voldoende voorlichting** van belang.”

Voorlichting is onvoldoende (eezijdig), het gaat om communicatie (tweezijdig). Buurtinitiatieven en inspraak uit de wijk helpen hierbij. Door bijv. buurt- en wijkcoaches in te zetten. Het buurtwerk dat in de gemeente aanwezig was is door allerlei oorzaken helemaal stil komen te liggen terwijl er destijds veel mensen zich hiervoor hebben ingezet. Ook hier zal de uitvoeringsagenda duidelijk moeten zijn hoe en in welke vorm dit weer van de grond te krijgen onder voorwaarden die voor iedereen te aanvaarden zijn!

8. **Arbeidsmarkt.** Voor dit onderwerp is de samenwerking met de WIL van belang.
- a. Zie ook de opmerking bij punt 2.
 - b. Afspraken over de schuldenaanpak en de verwerking van vroegsignalering in overleg met de WIL.
9. **WOZO.** Programma ‘Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen’ (WOZO) juli 2022. Het PSIJ ziet uit naar de verwerking van dit programma in de uitvoeringsagenda.
10. **KBO.** Het PSIJ ondersteund van harte de petitie van het KBO.
11. **Communicatie.** Op tal van plaatsen in de concept woonzorgvisie wordt gesproken over de noodzaak van voorlichting en communicatie. Bij punt 7e is al genoemd dat het veelal moet gaan om communicatie (tweezijdig). Enkele voorbeelden:
- We vergroten de bewustwording over de eigen verantwoordelijkheid bij passend/geschikt wonen bij ouderen. Hoe?
 - Zelfredzaamheid. Hoe? Wanneer is iemand zelfredzaam? Onvoldoende of zelfs verkeerde voorlichting kan leiden tot angst voor de toekomst. Communicatie is hier essentieel .

Het PSIJ vraagt hier zoals bij vele andere adviezen om echte aandacht. Een bericht op de website, een folder, voorlichtingsbijeenkomsten e.d. zijn niet voldoende. Het gaat erom dat beide partijen begrijpen waar het om gaat en dat ook bij elkaar hebben getoetst. Je hoeft het niet eens te zijn.

Het PSIJ vraagt hiervoor extra aandacht in de uitvoeringsagenda.

Tot slot. Het PSIJ is niet op alle onderwerpen in de Woonzorgvisie ingegaan. Daarvoor was de tijd te kort (anderhalve week). Mogelijk kan dat later als daar (bepaalde onderwerpen) behoefte aan is. De gemeente heeft een zorgvuldig traject uitgezet, samen met BMC en neemt daarmee het werken aan- en uitvoeren van de woonzorgvisie zeer serieus. Dat wordt gewaardeerd. Ook de betrokkenheid van het PSIJ bij het traject.

De samenwerking met de gemeenten in de regio en partners zal een stevig beroep doen op de inventiviteit en doorzettingskracht van het college en de mensen die bij de gemeente werkzaam zijn en aan deze visie werken. De leden van het PSIJ wensen hen daarbij succes en voldoening. Met belangstelling zien wij uw antwoord tegemoet,

met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Jeanette de Neijs', written over a faint circular stamp or watermark.

Namens het Platform Samenleving IJsselstein
Jeanette de Neijs, voorzitter